

قدرت‌نمایی چین در بازار نفت

ورق بازار جهانی نفت را برگشت

چین با اتکا به ذخایر گسترده نفت خام و مدیریت هوشمندانه زمان خرید، به بازیگری تأثیرگذار در بازار جهانی نفت تبدیل شده است. استفاده از نفت ذخیره‌شده در دوره اوج تنش‌های ژئوپلیتیکی، نه تنها نیاز این کشور به واردات را کاهش داد، بلکه مسیر صادرات تولیدکنندگان بزرگ، سیاست‌های قیمت‌گذاری عربستان و روند معاملات نفت ایران را نیز تحت تأثیر قرار داد؛ تغییری که از نگاه تحلیلگران، قواعد سنتی بازار نفت را وارد مرحله‌ای تازه کرده است.

پایگاه اطلاع رسانی دریا و نفت: بازار جهانی نفت طی دهه‌های گذشته عمدتاً تحت تأثیر تحولات ژئوپلیتیکی خاورمیانه، تصمیم‌های اوپک و ظرفیت مازاد تولید عربستان سعودی قرار داشت. در هر بحران منطقه‌ای، نگرانی از کاهش عرضه موجب افزایش قیمت‌ها می‌شد و نگاه معامله‌گران به سمت تولیدکنندگان بزرگ نفت معطوف بود. اما اکنون نقش چین به‌عنوان بزرگ‌ترین واردکننده نفت خام جهان، معادلات این بازار را دستخوش تغییر کرده است. پکن طی سال‌های اخیر با توسعه ذخایر استراتژیک و تجاری نفت خام، وابستگی خود به خریدهای فوری از بازار جهانی را کاهش داده است. این سیاست به چین اجازه می‌دهد در دوره‌های افزایش قیمت یا بحران‌های ژئوپلیتیکی، به جای افزایش واردات، از ذخایر داخلی استفاده کند؛ رویکردی که تقاضای جهانی را کاهش داده و بر قیمت نفت و سیاست‌های تولیدکنندگان اثر می‌گذارد.

استفاده از ذخایر نفتی در اوج بحران

در جریان تنش‌های اخیر منطقه، برخلاف انتظار بازار، پالایشگاه‌های چین خرید نفت خام از خاورمیانه را افزایش ندادند. در عوض، بخش قابل‌توجهی از نیاز خود را از محل ذخایر داخلی تأمین کردند؛ اقدامی که مانع شکل‌گیری رقابت برای خرید محموله‌های جدید شد و فشار افزایشی بر قیمت نفت را کاهش داد. برآوردهای آژانس بین‌المللی انرژی (IEA) نشان می‌دهد چین تنها در ماه ژوئن حدود ۴۱ میلیون بشکه نفت خام از ذخایر خود برداشت کرده است؛ رقمی که یکی از بزرگ‌ترین برداشت‌های ماهانه این کشور محسوب می‌شود.

نتیجه خریدهای گسترده در دوره قیمت‌های پایین

امکان استفاده گسترده از ذخایر نفتی، حاصل سیاستی بود که پیش از آغاز بحران اجرا شده بود. بر اساس گزارش اداره اطلاعات انرژی آمریکا (EIA)، چین در بخش عمده سال ۲۰۲۵ با بهره‌گیری از قیمت‌های پایین‌تر نفت، به‌طور متوسط روزانه حدود ۹۰۰ هزار بشکه نفت خام برای تقویت ذخایر استراتژیک و تجاری خود خریداری کرد. اکنون همین ذخایر به دولت چین امکان داده است بدون افزایش واردات، نیاز پالایشگاه‌ها را تأمین و هزینه خرید نفت گران‌قیمت را کنترل کند.

کاهش فعالیت پالایشگاه‌های مستقل

همزمان با افزایش قیمت نفت و کاهش حاشیه سود، پالایشگاه‌های مستقل چین موسوم به «تی‌پات» نیز بخشی از فعالیت خود را کاهش دادند. افت تقاضا برای سوخت و افزایش هزینه خوراک، باعث شد این پالایشگاه‌ها خرید نفت را محدودتر کنند. در همین شرایط، بسیاری از این پالایشگاه‌ها خرید نفت ایران را به تعویق انداختند و به سمت نفت ارزان‌تر کشورهای حوزه خلیج فارس حرکت کردند؛ موضوعی که موجب افزایش محموله‌های بدون مشتری نفت ایران در بازار شد.

کاهش واردات؛ فراتر از افت مصرف

آمار مؤسسه کپلر نشان می‌دهد واردات دریایی نفت خام چین در پایان ماه مه به حدود ۶.۷۸ میلیون بشکه در روز رسید؛ کمترین میزان واردات این کشور در نزدیک به یک دهه گذشته. این در حالی است که واردات نفت چین در ماه آوریل حدود ۸.۵ میلیون بشکه در روز و میانگین سال ۲۰۲۵ حدود ۱۰.۶۶ میلیون بشکه در روز برآورد شده بود. با وجود این افت شدید، میزان فعالیت پالایشگاه‌ها کاهش مشابهی را تجربه نکرد؛ موضوعی که نشان می‌دهد فاصله میان مصرف و واردات از طریق برداشت نفت از ذخایر داخلی جبران شده است.

بیش از ۳۰۰ میلیون بشکه نفت در مخازن

برآوردهای کپلر حاکی از آن است که پالایشگاه‌های چین در پایان ماه مه بیش از ۳۰۰ میلیون بشکه نفت خام در انبارهای خود ذخیره داشتند؛ حجمی که می‌توانست نیاز پالایشگاه‌ها را برای حدود دو تا دو ماه و نیم بدون افزایش واردات تأمین کند. همزمان، ذخایر استراتژیک دولت چین نه تنها کاهش نیافت، بلکه پس از آغاز بحران حدود هشت میلیون بشکه نیز افزایش پیدا کرد. در مقابل، موجودی پالایشگاه‌های تجاری حدود ۱۵ میلیون بشکه کاهش یافت که نشان‌دهنده استفاده از ذخایر تجاری برای پاسخ به نیاز بازار است.

نفت ذخیره‌شده جای واردات را گرفت

گزارش ماه ژوئیه کپلر نشان می‌دهد واردات نفت چین در ماه مه حدود ۶.۷ میلیون بشکه در روز بوده که نسبت به میانگین سه‌ماهه نخست سال، ۴.۴ میلیون بشکه در روز کاهش داشته است. در مقابل، میزان فعالیت پالایشگاه‌ها تنها حدود ۱.۸ میلیون بشکه در روز کاهش یافت و به حدود ۱۳.۱ میلیون بشکه در روز رسید. این اختلاف نشان می‌دهد بخش عمده نیاز پالایشگاه‌ها از محل ذخایر نفتی تأمین شده است.

تغییر مسیر صادرات نفت خلیج فارس

کاهش خرید چین باعث شد حجم بیشتری از نفت کشورهای حوزه خلیج فارس در اختیار سایر مشتریان آسیایی و اروپایی قرار گیرد. در واکنش به این شرایط، آرامکو قیمت رسمی فروش نفت عرب لایت برای بازار آسیا را به‌صورت مرحله‌ای کاهش داد. بر اساس گزارش‌ها، این شرکت قیمت محموله‌های ژوئن را چهار دلار، محموله‌های ژوئیه را شش دلار و محموله‌های اوت را نیز ۱۱ دلار در هر بشکه کاهش داد تا قدرت رقابت خود را در بازار آسیا حفظ کند.

افت خرید نفت ایران

در دوره آتش‌بس میان ایران و آمریکا، پالایشگاه‌های چینی با احتیاط بیشتری اقدام به خرید نفت کردند. همزمان با کاهش قیمت نفت کشورهای عربی، برخی شرکت‌های خصوصی چین خرید محموله‌های عراق، عربستان و امارات را افزایش دادند. در نتیجه، سهم نفت ایران از بازار چین کاهش یافت و پیش‌بینی می‌شود واردات نفت ایران در ماه ژوئیه به حدود ۵۵۶ هزار بشکه در روز برسد؛ رقمی که پایین‌ترین سطح از ابتدای سال ۲۰۲۳ محسوب می‌شود. همزمان بین ۳۰ تا ۳۴.۵ میلیون بشکه نفت خام ایران به دلیل نبود مشتری فوری، در مخازن شناور یا روی آب باقی مانده است.

افزایش دوباره صادرات کشورهای خلیج فارس

آژانس بین‌المللی انرژی اعلام کرده است صادرات نفت خام و میعانات گازی کشورهای حوزه خلیج فارس در ماه ژوئن با افزایش قابل‌توجهی به حدود ۱۶.۱ میلیون بشکه در روز رسیده است. این رشد بخش عمده افزایش صادرات منطقه را تشکیل می‌دهد، هرچند صادرات فرآورده‌های پالایشی و گاز مایع همچنان پایین‌تر از سطح پیش از بحران قرار دارد. با وجود کاهش واردات، چین همچنان بزرگ‌ترین مشتری نفت ایران به شمار می‌رود. با این حال، کاهش تقاضا و کمتر شدن فاصله قیمتی نفت ایران با سایر عرضه‌کنندگان، از جذابیت خرید آن کاسته است. تحلیلگران معتقدند در شرایطی که مشتری فوری برای محموله‌های نفتی وجود نداشته باشد، ایران بخشی از نفت خود را در مخازن شناور ذخیره می‌کند تا در زمان مناسب به فروش برساند.

بازیگر جدید تعیین‌کننده قیمت نفت

برای سال‌ها، ظرفیت مازاد تولید عربستان مهم‌ترین ابزار تنظیم بازار جهانی نفت بود. اما اکنون چین با در اختیار داشتن ذخایر عظیم نفت خام، ابزار متفاوتی برای اثرگذاری بر بازار ایجاد کرده است. پکن می‌تواند در دوره‌های افزایش قیمت، خرید خود را به تعویق بیندازد و از ذخایر داخلی استفاده کند؛ اقدامی که از شدت تقاضای جهانی می‌کاهد و مانع جهش قیمت‌ها می‌شود. در مقابل، زمانی که قیمت‌ها کاهش پیدا کند، دوباره خریدهای خود را افزایش می‌دهد و ذخایر را تکمیل می‌کند.

به همین دلیل، بسیاری از تحلیلگران معتقدند بازار جهانی نفت وارد مرحله‌ای تازه شده است؛ مرحله‌ای که در آن رفتار بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان، به اندازه تصمیم‌های تولیدکنندگان بر روند قیمت‌ها اثرگذار است. از این پس، علاوه بر سیاست‌های اوپک و عربستان، میزان ذخایر نفتی و زمان‌بندی خریدهای چین نیز از مهم‌ترین متغیرهای تعیین‌کننده آینده بازار جهانی نفت خواهد بود. اگر بخواهید، می‌توانم این گزارش را در سبک اقتصادی خبرگزاری‌های فارسی مانند ایسنا، مهر یا دنیای اقتصاد نیز بازنویسی کنم تا لحن آن حرفه‌ای‌تر و تحلیلی‌تر باشد.